

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

Nr 47.

Stockholm den 23 November 1911.

4:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 år .. kr. 4: 50 1/3 år .. kr. 2: 50 1/4 3: 50 1/4 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å ärmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. — Sthlm 1911, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 18 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
--	---	--	---	---

En veteran i kampen för höjandet af kvinnans bildning.

HENRIETTE GOLDSCHMIDT.

Kvinnan och arbetet, det är ju ett spörsmål som står på dagordningen, det grubblas och skrives, föreläses och tvistas mycket däröfver, och aldrig har den frågan varit så brännande som nu. Alla de kvinnor, som öfver hufvud ha något verkligt intresse för sitt släktes andliga utveckling, ha väl för närvarande sina ögon vända mot detta spörsmål, förhoppningsfullt väntande dess närmaste lösning, därunder glädjande sig åt hvarje ny insats, som göres i sådan riktning. Vi äro fyllda af tacksamhet mot alla de medsystrar, som nu modigt stå i striden och föra vår sak framåt med energi och oförskräckthet. Men det vore kortsynt att därunder förneka vår stora tacksamhetsskuld äfven mot föregångarna — en tacksamhetsskuld så mycket större, som dessa plöjde i en jordmån långt mindre uppluckrad än vår tids och kämpade vida mer isolerade än sina efterföljare.

Dessa rader ville nu försöka visa, hvad en sådan föregångskvinna gjort för ett duktigt dagsverke i kvinnoutbildningens tjänst ute i Tyskland. Henriette Goldschmidt — så är hennes i vida kretsar välkända namn — i dessa dagar 86-åring, har nämligen nyss firat sitt 40-årsjubileum såsom uppfostrarinna och ledarinna för tusentals unga tyska kvinnor och kan med berättigad stolthet se tillbaka på ett lifsverk, som visserligen ännu väntar sin afslutning, men hvars konturer kunna tecknas ungefär på följande sätt.

År 1871 stiftades på fru Goldschmidts initiativ en "Ver-

ein für Familien- und Volkserziehung" i Leipzig, och under helt blygsamma förhållanden började hon nu sin första lilla Kindergarten för fattiga barn därstädes. Redan året därpå inrättade hon ett Kindergartens-seminarium med 2-årig utbildningskurs. Detta var ett stort framsteg, då förut ej funnits andra Kindergartens-seminarier än sådana med 1-åriga kurser.

Och slutligen inrättade hon år 1878 ett "Lyzeum für Damen". I Tyskland fanns för 40 år sedan just inga möjligheter till fortsatta studier eller utbildning för en flicka, som slutat sin hem- eller i bästa fall flickskoleundervisning. Med Lyceum-skapelsen, ville fru Goldschmidt afhjälpa denna brist och här meddelas nu undervisning i de ämnen, som närmast sluta sig till en fortsättning af högre flickskolors 8:de klass. Dessutom lämnas eleverna tillfälle till praktik i folkkindergarten, hvilket bör vara dem till stor nytta, då de därigenom bringas i levande beröring med en del sociala förhållanden. Fru Goldschmidt ställer stora kraf på en kvinnas kunskaper och utbildande till uppfostrarinna, ehvad det gäller moders-

ERZIEHUNGSMUSEET.

ler lärarinnekallet. För intagande af elever i Lyceum fordrar hon afgångsbetyg från högre flickskola eller Kindergartenseminarium och för afgångsexamen från Lyceum fordras, att under 2 år ha deltagit i så väl dess teoretiska som praktiska öfningar. Undervisningsplanen är så uppdelad, att kursen för en Kindergartensföreståndarinna är mycket mera omfattande än för en vanlig Kindergartenlärarinna. Detta skiljer fru G. strängt åt. De Kindergartenlärarinnor, som utexamineras från fru Goldschmidt i Leipzig, äro särdeles eftersökta, inte bara i Sachsen och hela Tyskland, utan också i utlandet. (Jag skall aldrig glömma den förvåning fru G. uttryckte, då hon hörde att hos oss en Kindergartenlärarinna är "färdig" att efter 1 års studier inte blott undervisa, utan också leda en Kindergarten.) Bredvid denna 2-åriga kurs finnes en halfårig, där flickor, som idka fackstudier å annat håll eller äro själförsörjande kvinnor, kunna införas i Kindergartenpraktik och delta i teoretiska föreläsningar om uppfostran och hvad därtill hörer. Det är en vidtomfattande skola detta lyceum, som under sin tillvaro fått Königl. Sachs. Regierungskommissariens stämpel på öfver 600 afgångsbetyg. Dessutom ha under samma tid 2,500 lärjungar gått där som hospitanter i olika ämnen.

"Das Lyzeum soll zu einer Hochschule für Frauen sich gestalten", detta var under många år fru G:s dröm. Hon ansåg, att det felades en högre pedagogisk-social utbildningsanstalt i kvinnovärlden i hennes älskade Tyskland. Hon kände allt starkare klyftan på alla områden mellan mannens och kvinnans bildning. Hon såg bristen på verkligt vetenskapligt utbildade lärarinnor för Kindergartenseminarier inte bara i sin egen anstalt utan i nästan alla Kindergartenseminarier. Och Friedrich Fröbels ord: "Der Erziehungsberuf ist der Kulturberuf der Frau" manade henne att bereda kvinnan såsom släktets bärarinna tillfälle till den högsta möjliga bildning. Genom upprättandet af en Högskola för kvinnor ville hon söka tillgodose dessa brister. Men vägen dit var lång och mödosam. En hennes idé allt mer beundrande skara tillväxte visserligen dag efter dag, men förverkligandet af hennes högskoleplan berodde dock ej uteslutande på sympati och förståelse utifrån, det var dessutom, och minst lika mycket, en invecklad ekonomisk fråga. Äfven detta hinder vek — genom en rik Leip-

KINDERGARTEN.

zigborgares storartade donation till detta ändamål hade fru Goldschmidt nått sitt syfte. Och för några veckor sedan, på samma gång som hon firade sitt förut nämnda 40-årsjubileum, invigdes i Leipzig under stora högtidligheter Tysklands första högskola för kvinnor. Det var en fest, skrifer fru G., som varade i dagarna tre! En fest för hela hennes skolstat från de allra minsta i Kinderhorten och Kindergarten till de professorer och docenter från Leipzigs universitet, som tillika med fru Goldschmidt själf och hennes trofasta medhjälparinna fil. dr Agnes Gosche undervisa i den nya högskolan. Och "Frau Doktor" höll själf festtalet och redogjorde för uppkomsten och utvecklingen af hela sitt undervisningssamhälle, med hvilket hon nu ej längre behöfde lefva nomadlif utan hade samladt under ett tak och vid egen härd!

Det har sitt stora intresse att följa den väl ordnade föreläsnings- och undervisningsplanen i denna högskola. Den är fördelad i två större grupper: en föreläsnings- och studiegrupp. Den förra omfattar filosofiska, historiska, naturvetenskapliga, pedagogiska och socialvetenskapliga föreläsningar. I den senare gifvas studiekurser i barnhygien, medfodik, barnpsykologi, pedagogik med särskild hänsyn till de sociala förhållandena, praktiska öfningar i Fröbels lekar

Juvel-, Guld- & Emaljarbeten.
DAVID ANDERSEN & Comp.
 Hofjuvelerare.
 4 Fredsgatan 4.

Arbeta för Dagny
 genom att gynna dess annonsörer

och sysselsättningar för Kindergarten, studiekurser i socialt förvärfarbete med praktik inte bara i Kinderhorten och Kindergarten utan också i folkskolor, ungdomsklubbar, välgörenhetsinrättningar och hushållsskolor. För underlättandet vid studier i alla dessa ämnen finnes ett storartadt studiematerial att tillgå: ett institut för Kinderforschung, ett Erziehungsmuseum, ett historiskt-pedagogiskt institut och ett social-statistiskt institut. Erziehungsmuseet är kanske det intressantaste af dem alla, det rymmer en otrolig mängd konstnärligt gjorda och väl ordnade leksaker, som förfärdigats dels af småttingarna själva (i Kindergarten) och dels af seminariets och lyceums elever. Där finnes också allehanda slöjd- och handarbetsmodeller, åskådningsmaterial, barnböcker och handböcker vid uppfostran. Till hvilken hjälp för elever och lärarinnor förstår den bäst, som själf sysslat med småbarnsundervisning!

De flickor, som äga afgångsbetyg från lyceum eller något högre seminarium, komma utan vidare in i Högskolan, som också är 2-årig.

Högskolan är redan nu så talrikt besökt, att t. ex. i konsthistoria var hospitantauditoriet redan fullteknadt före terminens början. Tvenne professorer måste hålla sina föreläsningar dubbelt, och till föreläsningarna i späda barns vård finnas 100 deltagarinnor.

"Vom Kindergarten zur Hochschule für Frauen", det är rubriken på fru Goldschmidts lilla invigningskrift nu vid festen (jubileet). Och samma tanke, som låg till grund för Folkkindergartens skapande, samma tanke har ock födt Högskolan. Det är alltså ingen slump som kommit denna skolanstalt att existera. Helt organiskt har den utvecklats så, att hvarje del däraf har sin rot ur en och samma enhetliga grundidé. Fru Goldschmidt, som själf hör till de lyckliga människor, hvilka från början veta hvad de vilja och bara ha att följa, när den stora arbetsanden kallar, hon kände från början, att hon ville sätta in sitt lif, sin själ i arbetet för kvinnan och uppfostran, ty att uppfostra och leda därtill är fru G. född, och uppfostrat har hon inte bara egna barn utan generationer tyska kvinnor. Hon ansåg kvinnan utan bildning och kunskaper ovärdig till att föda och fostra nya slakten. Denna stora tanke har hon på ett underbart sätt fullföljt. Och den har gjort henne till en stor och hel personlighet, som kan se tillbaka på ett rikt och lyckofyllt lif. Naturligtvis har också hon haft sina mörka stunder. Men den stora tanken och målet, som hon sträfvat för, ha burit henne igenom dem, och rak och spänstig går hon ständigt "höher hinauf und ist Wegbereiterin", ännu in i livets sena höst.

Sålan har en människa gifvit mig ett så starkt intryck af harmonisk entusiasm som fru Goldschmidt, och sällan har jag träffat en människa, som så frikostigt och orädd gifvit ut af sina rika erfarenheter och själfupptäckter som hon. Det var högtidsdagar jag hade i hennes skola, där rundgången hvarje morgon började med parterre och Kindergarten, och slutade i hennes lilla våning i 4:de étaget! Aldrig såg jag henne trött och aldrig hade hon ondt om tid, och ändå — föreläser eller

undervisar hon dagligen någon timma i Seminariet, Lyceet eller Högskolan. Själf sitter hon såsom ordförande på styrelsesammanträdena, själf har hon ordnat i hvarje detalj med det nya stora skolbygget, utarbetat läroplanen för den nya högskolan, och dessutom fortsätter hon sin mångåriga pedagogiskt litterära verksamhet.

En afundsvärd veteran med frisk själ och klart huvud och varmt hjärta ända in i sin höga, vackra ålderdom!

Dagmar Josefson-Bäckström.

Professor C. A. Reuterskiölds utredning.

Som bekant utkom professor Reuterskiölds utredning *Som Politisk Rösträtt för Kvinnor* i början af detta år. Då en mängd bilagor, utgörande mer eller mindre officiellt tryck från de olika länderna, intagits i boken på grundspråken, påpekade de svenska delegerade vid Internationella Alliansens kongress i Stockholm i våras detta aktstycke såsom ett dokument i rösträttens historia värdt att ta vara på. Fröken Käthe Schirmacher föreslog då, att Alliansen skulle låta göra ett utdrag ur denna utredning och trycka det. Häremot opponerade sig flera utländska delegerade, särskildt Mrs Chapman Catt, emedan hon, som tagit kännedom om det material som medtagits från Förenta Staterna, fann detta så rent af på måfå hopkommet, att hon inte kunde anse arbetet som tillförlitligt. Alliansen beslöt då i stället att tillsätta en kommitté för att rätta misstagen i hr Reuterskiölds bok.

Denna bestämda förkastelse öfver ett på offentligt uppdrag utfördt arbete var ju uppseendeväckande nog, helst de svenska rösträttskvinnorna i allmänhet varit af den meningen, att hr Reuterskiöld bemödat sig om att vara objektiv och saklig, hvad själfva historiken beträffar. Efter ett mer ingående studium af hans bok och en jämförelse mellan den och den "Rapport", som M. Ferdinand Buisson inlämnade i franska deputeradekammaren år 1909 är jag mest böjd att fasthålla den ståndpunkten. Hr Reuterskiöld har nog bjudit till att vara opartisk, men detta kan inte alltid sägas om de medhjälpare han haft, nämligen de svenska beskickningarna i främmande länder. Det är till stor del de af dem insända aktstyckena, som återfinnas i bilagorna, och det är dessa utlänningarna studerat, medan de naturligtvis icke i allmänhet kunnat läsa den af hr Reuterskiöld själf författade svenska texten.

Bortser man från den, så förstår man särskildt Mrs Catts skarpa kritik, ty den af förre ministern Lagercrantz utarbetade "utredningen" från Förenta Staterna är sannerligen häpnadsväckande. Hr Lagercrantz har bland officiellt tryck meddelat en del utdrag från vallagarna i de stater i Amerika, som då hade politisk rösträtt, en del lagar och lagförslag från staten New-York samt protokoll från ett par s. k. "hearings". Ett utskott från nå-

gon af förbundsriksdagens båda kamrar i Amerika, som har att förbereda en fråga, brukar tydligen tillkalla lämpliga personer för att låta dem redogöra för saken inför utskottets medlemmar, och detta kallas "hearing". Utdrag från några sådana, där kvinnans rösträtt behandlats, däribland ett, där äfven motståndare till kvinnans rösträtt tillkallats, ha nu af hr Lagercrantz medtagits, medan andra "som väl äfven mestadels såsom upptagna med rösträttsiffrare gifva en ensidig bild af frågan" icke af honom kunnat anskaffas, "enär upplagorna tagit slut". Anmärkningsvärdt är, att det lyckats hr Reuterskiöld att i Uppsala förskaffa sig texten till ytterligare sex stycken "hearings", fast det var omöjligt för hr minister Lagercrantz att få fatt på dem i Amerika. Då dessa innehålla en mängd redogörelser från de länder där kvinnor ha rösträtt och förklaringar och tillbakavisande af diverse beskyllningar mot resultaten därstädes, anar man hvarför det var alltför öfveransträngande svårt för hr Lagercrantz att tillrättaskaffa dem. Men trots det urval af officiella dokument som hr Lagercrantz försiktigtvis gjort, är han ändå rädd att dessa skola verka alltför mycket till förmån för kvinnans rösträtt. Han varnar därför i sin skrifvelse till utrikesministern för att sätta alltför stor tilltro till hvad som säges i ett "hearing" samt har anskaffat som tillägg till de officiella skrivelserna ytterligare tre aktstycken. Det första är ett utlåtande af en hr R. S. Morrison från Colorado, hvilken har mycket sorgliga saker att säga om rösträttens verkningar i denna stat. Naturligtvis kan jag inte kontrollera honom, men när man jämför hvad han säger med andra upplysningar från denna stat, särskildt om nyantagna lagar i Colorado, hvilka ej gärna kunna vara uppdiktade, så verkar han föga vederhäftig, helst hans allmänna reflexioner i ämnet äro rent pjoller. Men hr Lagercrantz säger att han är mycket framstående. Vidare har han sändt en amerikansk tidskrift "Outlook" (som hr Lagercrantz särskildt rekommenderar genom att omtala att Roosevelt är medarbetare i den), hvari också finns ett utlåtande från Colorado af Mr Lawrence Lewis, dock något mer sansadt i formen än Mr Morrisons, samt slutligen en tämligen ledsam afhandling af expresidenten Cleveland, om hur Gud har gifvit man och kvinna hvar sin plats i lifvet och att kvinnorna därför inte böra ha rösträtt m. m. i den stilen. Detta är hr Lagercrantz "utredning". Det är helt enkelt skandal, att när en svensk minister i främmande land får i uppdrag (af regering och riksdag) att utreda en frågas läge i det land han vistas i, han gör det på detta sätt, så att det blir till åtlöje för folk som känna till saken. Hvad ska vi med dyrt betalade diplomater, om de inte duga till att tillhandahålla regeringen korrekta och opartiska uppgifter (hr Lagercrantz har nu lyckligtvis efter ett kort försök som diplomat återgått till näringarna).

Dess bättre har ju hr Reuterskiöld inte endast stödt sig på hvad herrar diplomater skaffat honom — då skulle vi nog fått höra ännu värre omdömen om svenska statens utredning — utan han har haft tillgång till en massa rösträttslitteratur, som delvis ställts till hans förfogande af L. K. P. R., såsom Jus Suffragii och andra röst-

rättstidningar. Ofta hänvisar han också till de arbeten om kvinnorörelsen, som utgifvits af S. Anthony, Käthe Schirmacher och Alice Zimmern samt till M. Buissons "Rapport".

Han har därför som sagdt kompletterat hr Lagercrantz dossier med nya aktstycken i bilagorna såsom de förut omnämnda "hearings", en del statistik från Amerika samt en uppsats af Mrs Snowden, utgörande ett svar till Mrs Humphrey Ward angående amerikanska förhållanden. Här upplyser hon bland annat om att den af Lagercrantz rekommenderade "Outlook" utgifves af en förkämpe för "Antis" i New-York, en man med så antika åsikter, att han vid ett stort möte omvände till kvinnans rösträtt många kvinnor, som förut varit motståndare. I öfrigt vederlägger M:s Snowden åtskilliga af Mr Lewis' påstående angående Colorado. Man kan ju inte rättvisligen klandra Reuterskiöld för att han tar med i sin utredning de aktstycken, som ministern i Förenta Staterna skickar honom, äfven om de se en smula suspekta ut, och det får väl snarast anses som ett utslag af opartiskhet, att han utökar dem med andra, hvilka klarlägga graden af de förras vederhäftighet. Men att denna samling aktstycken därför i sin helhet kommer att verka en smula besynnerligt som "utredning" betraktad och föranledde mindre gynnsamma omdömen är inte underligt, helst utlänningarna inte kunde läsa den svenska texten, där en ordentlig historik och en mera kritisk behandling af frågorna dock förekomma.

Detta gäller äfven om andra länder, om än i mindre grad än Förenta Staterna, därför att hr Reuterskiöld där tydligen varit allra sämst betjänad från officiellt håll.

Ser man åter på hr Reuterskiölds egen historik, så är den nog i stort sedt både mer sammanhängande, utförlig och opartisk än hvad Alliansen på grund af bilagorna kunde tro, om den också ej vinner på jämförelse med sin föregångare i Frankrike, M. Buissons "Rapport". (Jag vill här anmärka att jag ej haft till mitt förfogande något aftryck af den rapport Buisson lämnade till deputeradekammaren utan en i bokhandeln utkommen annan upplaga häraf, som dock ej torde väsentligt skilja sig från den förra annat än däri, att en del bilagor uteslutits samt att tillägg gjorts med anledning af hvad som inträffat sedan 1909.)

M. Buisson var själf förslagställare i frågan. Låt vara att hans motion den gången endast gällde kommunal rösträtt för kvinnor, därför att de i Frankrike inte ens ha den ännu, och han ansåg klokast att ta ett steg i sänder, han är dock en ifrig förkämpe för kvinnans rättigheter. Han grundar sina åsikter främst på rättfärdighetskrafvet. I Frankrike är ju "La déclaration des droits de l'homme et du citoyen", detta den stora franska revolutionens viktigaste dokument, nästan att betrakta som en politisk bibel. Den läses med förklaringar i hvarje folkskola, och hvarje fransman är mer eller mindre genomträngd af dess idéer — att alla födas lika och att alla ha samma rätt inom en stat. Det är därför så naturligt att Buissons första ord i inledningen och hans utgångspunkt är denna: "Rösträtt är medborgarens främsta rättighet i hvarje fritt land".

DAGNYS LÄSARE

böra gynna

DAGNYS ANNONSÖRER

Freja-Magasinet.

Specialaffär för Damartiklar.

18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29

Hr Reuterskiöld börjar också med franska revolutionen och dess idéer och erkänner, att de konsekvent leda till kvinnans rösträtt, och han redogör också för Condorcets och Stuart Mills liksom för Buissons synpunkter härutinnan. Men han går icke själf med på dem, utan förklarar den gamla uppfattningen, att staten är en sammanlutning till allas bästa och rösträtten således en naturlig rätt, såsom en oriktig utgångspunkt. Hvad han vill sätta i stället är inte fullt klart, möjligen någon afläggare af salig Boströms tanke, att staten är ett personligt väsen. Ty det talas om att "staten är till sin natur ett maktsamhälle, hvars uppgift är bevarandet af egen makthöghet". Om en samhällsgrupp blifvit en så stark maktfaktor att det är farligt att inte släppa den fram till maktens delaktighet, så bör staten upptaga den, men "statsintresset kräver hvarken förverkligandet af en abstrakt 'rättvisa' utan afeende på faktiska förhållanden, minst när denna 'rättvisa' endast utgör produkten af en felaktig teoretisk spekulation eller upptagandet af nya element bland väljarmassorna, blott därför att de själfva vilja upptagas". Hur det skall kunna objektivt bestämmas, hvad som är med statsintresset öfverensstämmande, får man inte veta, endast att rättvisan inte får spela minsta roll härvid. Det är att misstänka att meningen är att de maktägande själfva skola afgöra den saken. Hr Reuterskiöld kommer nu igen med denna sin moderna visdom allt emellanåt i form af små påpekanden vid redogörelsen för den kvinnliga rösträttens läge i de olika staterna.

Hvad som dock särskildt faller i ögonen vid jämförelse med M. Buissons rapport är det intresse denne, till skillnad från hr Reuterskiöld, ägnar åt kvinnorörelsen själf, åt allt det arbete kvinnorna utfört och de metoder de använt. Medan M. Buisson har känslan af kvinnorörelsens universalitet såsom en idé, som orubbligt går framåt, och därför också ger lifliga skildringar af detta arbetes gestaltning i de olika staterna, nöjer sig hr Reuterskiöld i allmänhet med att konstatera hvilka resultat som i hvar land uppnåtts. En kort redogörelse för de internationella kvinnoöreningarna har han dock medtagit. I hvarje land börjar han sin historik med uppgifter om landets storlek, befolkning och statsförfattning, och sedan följa de ändringar i densamma, som berört kvinnorösträtten, eller de förslag därtill, som varit å bane, allt torrt, tråkigt och korrekt. Sedan finns ju i bilagorna, utom lagtexter och motioner, åtskilligt annat, såsom utskottsbetänkanden, riksdagsdebatter och uttalanden, hvilka ibland kunna ge en något lifligare inblick i striderna för och emot. Dessutom finns en jämförande tablå mellan lagstiftningen i de länder som ha kvinnorösträtt samt England, Frankrike och Sverige i sådana frågor af humanitär eller kvinnorättslig art, som bruka framställas som resultat af kvinnans politiska rösträtt.

Om bilagorna för Förenta staterna har jag redan talat. Betydligt bättre synes mig Australien vara behandlad. Här finns inte bara en mängd lagtexter utan åtskillig statistik och flera intressanta yttranden i ämnet af framstående män från detta land, där man dock har den rikaste erfarenheten i frågan.

Mera knapphändiga äro uppgifterna från England. Visserligen ha vi i bilagorna de lagförslag om kvinnans rösträtt, som förekommit i Underhuset sista tiden, och äfven ett utdrag ur parlamentsdebatten 1910, nämligen hrr Asquiths och Balfours yttranden, och det kan ju vara nog så intressant. Men när man betänker, hur mycket som talats, arbetats och demonstrerats för denna sak i England, så blir det ändå ganska magert, helst den svenska texten också bara har en kort redogörelse för framgångar och nederlag, åtföljda af de obligatoriska statsvetenskapliga fingervisningarna, medan man i M. Buissons skildring lefver med i striden.

Redogörelsen för Frankrike är bättre, emedan hr Reuterskiöld här stöder sig mer direkt på M. Buissons rapport, i det att han dels aftrycker en del däraf i bilagorna, dels refererar den i historiken.

Från det öfriga kontinentala Europa får man inte mycket veta i hr Reuterskiölds bok. I bilagan upptages endast ett förslag till grundlagsändring i Nederländerna, som framlades 1907 men aldrig kom till afgörande, emedan den regering som framlagt det störtades dessförinnan. Och historiken från Nederländerna liksom från de andra är nog riktig, så vidt jag kan se, men skäligen torr. Man har snarare intryck af att läsa en redogörelse för ländernas statsförfattningar och de ändringar däri, som sista tiden förekommit, än om "utvecklingen och tillämpningen i utlandet af idén om kvinnans politiska rösträtt", som dock utlovas på titelbladet. Det är själfva utvecklingen af denna idé man ser så mycket mindre af hos hr Reuterskiöld än hos M. Buisson.

När det gäller våra grannländer Norge och Finland har hr Reuterskiöld dock svårt att upprätthålla sin opartiskhet. Han kan tydligen icke förlika sig med den rent demokratiska författning, som dessa båda stater lagt sig till med i öfverensstämmelse med franska revolutionens principer, utan hänsyn till att hr Reuterskiöld anser dem föråldrade. Ett sådant yttrande som "Norges grundlag hvilat på de franska principerna, men i Norge saknas alla de återhållande element och ofta den praktiskt politiska sans, som hindrat Frankrike och särskildt Amerika att trots utgångspunkterna åtminstone tills vidare afböja deras konsekvenser, bl. a. i fråga om den politiska kvinnorösträtten", kan svårligen kallas objektivt. Hans uppfattning af kvinnoarbetet inom Finlands landtdag synes också vara orättvis, och det blir väl framför allt här Alliansen kommer att göra påpekanden.

Någon entusiasm för frågan i allmänhet hade ju ingen väntat af hr Reuterskiöld. Den kommer inte med ett kungligt uppdrag, allra minst när det gäller för en högerman att utreda och förbereda ett så radikalt spörsmål. Hvad vi som mest hoppats på var, att han inte skulle söka att förvanska fakta, och det har han nog ej heller i allmänhet gjort. Någon fransk esprit, någon känsla för det rättfärdiga i detta kvinnornas kraf, det kan man inte begära af en juridisk unghögerprofessor i Uppsala.

Gulli Petrini
f. Rossander.

GAHNS

Normal-, Skrif- och Kopie-Bläck, af Kungl. Kontroll- och Justeringsstyrelsen godkänt som Svenskt Normal-Bläck, tillverkad af **Henrik Gahns Aseptin-Amykos-Aktiebolag, Upsala**. Flyter lätt, kopierar utmärkt, bildar ej bottensats, är mycket hållbart och angriper ej pennan.

Litteratur.

Landshöfdingens dotter. Af *Marika Stjernstedt*. Albert Bonniers förlag, Stockholm.

En intervjuare har låtit oss veta, att Ludvig Nordström tycker att "Landshöfdingens dotter" är "Marikas bästa bok". Sådant där är smått retsamt, man ville helst få läsa boken utan tvångsföreställningar, man har ju i alla fall bestämda garantier för en intresseväckande lektyr. Kanske har detta intresse varit af mer eller mindre lefvande art; det hålles alltid vaket genom denna författarinns suveräna framställningsförmåga, ty Marika Stjernstedt har språket i sin makt som få. Hennes böcker bli beundransvärdt lättlästa och underhållande blott genom det sällsynt harmoniska afvägandet af detaljerna, aldrig ett tröttsamt fördjupande i dem, aldrig heller ett för litet, utan just hvad som behöfs för att få en miljö klar, en människa pregnant tecknad i fasta och lefvande drag. Alltså, en af våra bästa stilister har Marika Stjernstedt länge varit, det är inte något nytt, men vägarna till fördjupning har hon dock först med sina senaste arbeten sökt, och "Landshöfdingens dotter" synes mig vara ett nytt starkt, om än vid första ögonkastet ej fullt klart, bevis härpå.

Det är den skriande, så upprörande länge aktuella frågan om de så kallade oäkta barnens ställning ämnet gäller. Boken borde rättvisligen heta "Landshöfdingens döttrar", ty den handlar om de båda systrarna, den legitima, lyckligt hägnade och till följd af denna omständighet lyckligt utvecklade Elvine och den icke legitima, den utkastade, åt slumpen öfverlämnade och till undergång så godt som förutbestämda Daniela. Ett ämne, som berör oss kvinnor djupare, som mera skärande gör krafvet på rösträtt till ett nödrop ges väl knappast. I sekternas sång om kvinnan finns ingen ton så smärtsamt vibrerande som denna, strofen om de ogifta mödrarnas och de oäkta barnens lidande — en strof som alltjämt står inom parentes — och vid flyktigt genomläsande af Marika Stjernstedts bok tycker man sig nästan alltför otydligt förnimma de kvinnligt skälvande hjärtslagen inför denna alltjämt lika blödande sociala orättvisa.

Men Marika Stjernstedts berättarkonst är nu en gång för alla icke sentimental, och dock tyckes det mig att just härvidlag den från all känsloeffekt fria skildringen af de båda systrarna och deras genom omständigheternas makt så kontrasterande utveckling är af en mera gripande verkan än om hon sökt att kasta ett skimmer af sympati öfver den förlorade systemen, hon, som kärlekslöst uppfostrad af främmande människor under brist och möda lärt sig ljuga, hyckla och längta efter njutning och hvars skönhet blir ett godt kap på sinnlighetens stora marknadsplats. Daniela symboliserar allt det vi icke gör för andra, säger Marika Stjernstedt. och det ligger en skarp sanning i de orden, hon är en produkt af ansvarslösheten, den vanebundna driftens lek med kroppen utan tanke på själen, och Daniela är resultatet. Daniela, som en dag med sminkade läppar skall bli våra

söner till försåt och därmed låta fädernas missgärningar gå igen. Elvine däremot, landshöfdingens äkta dotter, hon representerar icke blott den af världen erkända, af framgången gynnade samhällsindivid, hennes bror Herbert säger åt henne: "Men det som en gång var idealitet också hos honom — fadern — de ungdomsdrömmar, om hvilka vi ingenting vet, det sköt ett nytt skott — som var du, Elvine."

Det ligger en ny fas af föräldraansvar i dessa ord, som kanske kan omtvistas men ej lämnas obeaktad.

Marika Stjernstedts nya bok är som väl var att vänta ett arbete af rikt intresse, värdigt hennes begåfvade pen-na, dock vill jag ej till fullo underskrifva Ludvig Nordströms ord att den är hennes bästa bok. Stilen är som vanligt fulländad, men den yttre intrigen förefaller mig en smula konstruerad. Allt möjligt kan hända på verklighetens vida fält, och ofta nog det otroliga, men undantagsfallet gör sig illa inom skildringens liksom konstens område. Att Elvine och Daniela i hufvudstadens vimmel och inom så skilda kretsar just skulle välja samma man, den ena till fästman och den andra till älskare, verkar något sökt, äfvensom att den första person Elvine vänder sig till, då hon efterforskar sin syster, just har en bror, som är god vän med henne, men fränsedt denna en smula romanartade färgläggning af kompositionen är "Landshöfdingens dotter" ett nytt framstående alster af den mognade konst af verkligt hög rang, som Marika Stjernstedt i så rikt mått förfogar öfver.

Sigrid Elmblad.

Om —!

(Monolog.)

Om Om jag vågade! Jag tror att jag försöker, ty jag är så trött på allt detta. Det är så nedslående, då man är ung och själförsörjande och sköter sitt arbete med lif och lust, att så fort man träffar en äldre, om än aldrig så rar människa, så träffar man på samma gång dennas tvivel på ens förmåga att sköta något annat än just det man gör. Man kan vara säker om, att så fort en gammal människa ruskar på hufvudet och betraktar en, så berömmar den människan sig af att vara gammalmodig. Och likaså säker kan man vara, att hon anklagar en själf för att vara modern och ung. Och ruskar hon våldsamt tviflande på hufvudknoppen, kan man vara säker om att hennes favoritproblem är: "lämpar sig den själförsörjande kvinnan till husmoder". Det är likgiltigt om man så kallar den gammalmodiga för tant eller farbror — alla misstro de oss! Det är så tröttsamt, jag skulle vilja hålla ett litet tal till alla gammalmodiga och säga ungefär så här:

Kära gammalmodiga!

Edert tvivel på oss unga kvinnor åstadkommer själf-rannsakan hos oss. I tankarna ser jag så lifligt framför mig Edert betänksamt ruskande hufvud, ja, hvarför icke ett helt haf af betänksamt ruskande hufvuden, alla i riktning mot vår tids ungdom, som vågar tänka, vågar tala, vågar arbeta — och kanske djärfvast af allt — vågar bemöta den gammalmodiges åsikter.

Känner Ni närmare några själförsörjande kvinnor? Har Ni försökt att sätta Er in i deras ställning, innan

Ni tviflar på deras etiska förmåga. Vet Ni hur vi få arbeta intresserad, plikttröget och intensivt fastän vårt arbete ofta är dödt, själlöst, utslitande. Få äro nämligen de, som ha gnistan att följa.

Vi, den stora hopen af genomsnittskvinnor, som dock kuriöst nog äro annat än räknemaskiner, vi känna djupare än någon tror, hvar och en för sig: "Jag är ingen räknemaskin". Vi drömma nog litet ibland, men som väl är kunna vi ej bestå oss denna lyx så ofta.

Det är ej för sent, som vi komma underfund med att hemmet är vår rätta uppgift — kanske hellre för tidigt. Kanske då vi drömma om ideal, ty sådant händer oftare än man tror innan vi inrangeras i de själförsörjande kvinnornas led. Men idealet korsar så sällan vår väg, knappast den man, till hvilken vi obetingadt kunna se upp. (Lika sällan möter mannen sina tankars tanke med 20,000 i räntor.)

Hvar och en går sin väg. Överklighetsdagern, som i vissa ögonblick af stor lifsfullhet sprider sig öfver verklighetsvärlden, blir allt sällsyntare, lifvet rusar framåt och — vi måste följa med. Skolkunskaper och arbetsintensitet ha gett oss plats vid vidan af mannen. Vi tillåtas utföra samma arbete som han i en del institutioner men — honni soit qui mal v pense — ofta mot hälften af den betalning, som tillkommer honom. Se, vi röka icke och ej heller dricka vi punsch eller roa oss som skapelens herre. Men såväl som han ha vi ganska ofta en gammal mamma att försörja, eller en bror i skolåldern eller en liten syster som behöfver hjälp. Den lämna vi gladeligt, då vi kommit upp i lönegraden, förut kunna vi ej göra det. Ni gammalmodige kan ej tro så litet tjuvande det är att lefva på 75—90—110 kr. i månaden! Arbete dagen lång, inackorderingsmat(!) och tvungen konfektionselegans, man måste ju se ut som folket mest. Kommer härtill en ensamhet, som ofta kursiveras genom kamratlif!

Ni säger så ofta att våra stora löner göra oss för själfständiga, vi få för stora pretentioner och afstå i ungdomligt öfvermod från erbjudet enkelt hem.

Ack faran af de stora pretentionerna är synnerligen minimal, och i ungdomligt öfvermod kan man till alla de förständigas fasa gifva sig på "rakt ingenting" — utom kärlek. Ljligt och sentimentalt att tala om den saken i detta sammanhang, ty att något så enkelt som kärlek kan existera hos en själförsörjande kvinna, det tror knappast den gammalmodige.

Det är väl dock förlåtligt om man ej niger och tackar för att bli tvifvelaktigt försörjd, då man något så när kan göra det själf. Förlåtlig är väl också glädjen att ej behöfva vara förra tiders faster och moster, den lönlöst och outtröttligt arbetande och ofta hånade mamsellen.

Ni skulle se oss med afkastad mask. Vi äro själförsörjande, men vi äro kvinnor!

Vi ha fått lära oss omtanke, ordning och arbetsamhet inom områden, som ej synas vara våra, och just därför kunna vi förstå att värdera och med lif och lust sätta oss in i hemmets arbete, när hemmet bjudes oss af kärlek. Men endast då.

De kraf, som hos oss blifva skärpta, äro de på personligheten. Vi få ofta se mannen sådan han är — och han är inte alla gånger så rolig, t. ex. som kamrat, då han jäser af förakt för "fruntimmer", eller såsom chef i måndags- eller förmiddagshumör. Vi äro minsann inte heller alla gånger så roliga. Felen äro stora och gemensamma. Men vi kunde nog bli bättre, både nutidsman och nutidskvinna, om Ni gammalmodige ville visa oss gammalmodig gästfrihet, gammalmodigt förtroende och gammalmodigt lyckliga hem.

Inifrån och utåt har förändringen skett, inifrån och utåt skall skadan botas!

Hemmets charm är för mången en saga blott från tidigaste år, hårdt dementerad af verkligheten. Men — visa oss enkla, lyckliga hem, förnöjsamhet och trefliga vanor, exempelts makt är stor. Genom dess kraft kunde hon försvinna som en dimfigur, den inkräktande, själförsörjande kvinnan — för att bli en gammaldags husmoder.

Detta vare sagdt som svar på Edert energiska, vemodiga hufvudskakande mot vår lämplighet som husmodrar. På samma sätt är det inom andra områden. Om vi göra det eller det mekaniska arbetet, så kunna vi, när det behöfs, rycka oss ifrån det för att t. ex. sköta en sjuk med omsorg eller göra något annat, som den gammalmodige anser nyttigt.

Kära gammalmodige, var vår vän och icke bara vår bistra kritik. Hjälp oss med ditt förtroende och ruska ej så mycket på ditt hufvud när du ser oss — nicka hellre litet uppmuntrande mot ditt barn, nutidskvinnan.

Ack! om du det gjorde! —

Om —!

Viola Björk.

Till Förlikningsbillens historia.

När svenska tidningar för några dagar sedan meddelade, att Englands premiärminister tillkännagifvit regeringens afsikt att under nästa parlamentssession framlägga förslag om allmän rösträtt för män ehuru så formuleradt, att det medgaf möjligheten af den allmänna rösträttens utsträckande till kvinnor, verkade det som ett lösligt sensationsrykte blott. Men det är sant, och till och med en lugn svenska, som icke behöfver vara suffragett — rebellisk, emedan det i Sverige alltid skall finnas en Thorgny Lagman att vrida regeringsrodret rätt, när det kommit på vilse bog, och äfven att vrida det till kvinnornas förmån, när tiden är inne; till och med en svenska måste fatta, huru revolutionära känslor nu sjuda och bryta sig hos de engelska kvinnor, som äga medborgarsinne, och huru en mattare harm jäser inom dem, för hvilka det börjat gå upp att kvinnan möjligen kan hafva rätt att afgifva sin röst vid valet af dem, som stifta lagar för henne och för hennes land, utan att hemmens lycka för den skull behöfver gå sönder. Om alla dem, som icke tänka, talar jag icke, icke heller om dem, som ha det bra själfva och därför icke bry sig om andra eller om dem, som icke ha det bra men som tro, att detta är kvinnans af ålder bestämda lott. — De äro stackars tröga, själfviska och okunniga neutra, för hvilka de viljekraftiga och viliga arbeta och ofta förhånas här i världen.

Man må blott tänka ett ögonblick på de ungefärliga väljaresiffrorna i England för att förstå hur kvinnorna skola känna det! Nu äga 7 millioner män röstätt, och genom förlikningsbillen, stödd af alla partier, buren af en öfvervägande allmän opinion och, ehuru med motvilja, utlofvad stöd äfven af Asquith under nästa session, skulle 1 million kvinnor hafva erhållit den efterfångade medborgarrätten. Genom regeringens bebådade

förslag skola ytterligare 5 millioner män komma i åtnjutande af rösträtt, således i allt 12 millioner manliga väljare, hvaremot, om förslaget utvidgades (i ett land där kvinnorna äro så öfvervägande till antalet som i England), 13 millioner kvinnor med ett slag skulle kunna inregistrera sig som väljare, således majoritet i nästan alla valdistrikt. Det torde väl knappast finnas en enda parlamentsmedlem, som förs taga detta på sitt ansvar, och äfven om det funnes, äro chanserna i England oändligt små för att en så genomgripande ändring af ett regeringsförslag skall kunna genomdrivas.

Det finnes knappast en tidning af betydelse, som icke haft ledare om detta regeringens förslag och som icke satt det i gemenskap med förlikningsbillen. K. P. R:s fiende *The Times* talar med triumf om "den mina som sprängt förlikningsbillen i luften". Ja, *Times* triumferar, men det synes ingen annan tidning göra, icke ens de anti-rösträttsvänliga. *The Globe* säger till och med att "något ömkligare än regeringens hållning är svårt att finna", och ingen synes vara oense med W. S. P. U., när den helt öppet kallar nästa års rösträttsbill "regeringens plan att omintetgöra K. P. R.", och ingen finner det underligt, att W. S. P. U. utan ett ögonblicks tvekan förklarar regeringen krig.

När man från utomstående håll betraktar en sådan åtgärd som denna det engelska kabinettets, synes det hart nära ofattligt, att den kan vara dikterad af afvoghet mot enskilda parlamentsmedlemmars riksdagsmotion, äfven om denna motion skulle ha kommit från misshagliga medlemmar eller misshagliga kvinnor bakom dessa. Det ligger då närmare till hands att tro, att dessa misshagliga personer inneha en makt, som skall bekämpas med alla till buds stående medel, eller ock — att en enskild inflytelserik medlem af kabinettet begagnar sitt privata inflytande för att omstörta en reform, som han icke vill veta af. Så tror Christabel Pankhurst, och jag vill icke undanhålla Dagnys läsare hennes orädda, maktmedvetna ord i slutet af ledaren i *Votes for Women* den 10 november. "Regeringens sista försök att bedraga kvinnorna på deras rösträtt är naturligtvis uttänkt af Mr Lloyd George. Hela det oredliga, föga hedrande förfarandet är karaktäristiskt för mannen och de metoder han använt mot rösträttsaken. Hvad de af hans kolleger inom kabinettet, som arbetade för förlikningsbillen, beträffa, är deras ställning egendomlig, och hur deras medverkan vid Mr Lloyd Georges senaste drag låter för ena sig med deras personliga och politiska heder är deras sak och icke vår. Vi lita icke på dem eller på någon annan än oss själva och den makt, som gifvit lif åt denna rörelse alltifrån dess början och som skall bibehålla den i värdighet och förökad styrka allt intill dess segerrika slut."

Den 21 november skall en stor suffragettparad söka hrr Asquith och Lloyd George för att uttala hvarmen öfver den proponerade manliga rösträttsbillen och anhålla om en regeringsbill, som innehåller förslag om kvinnans likställighet med mannen i väljareafseende, och

man får då se, om föregående års gräsligt brutala scener under "Svarta fredagen" i november skola upprepas eller om Mr McKenna, den nya inrikesministern, är mera *human* och mera förständig än sin företrädare.

I sin förut citerade ledare riktade Christabel Pankhurst bland annat en varm vädjan till männen i sitt land "att tillbakavisa den vanhedrande skänk, som regeringen utan att de begärt det erbjuder dem". Det är att befara, att det öfvervägande flertalet icke "tillbakavisar skänken", ehuru det säkerligen finnes några män som i likhet med Mr Philip Snowden i *Morning Post* anse hela förslaget som ett "bedrägeri och en skymf mot kvinnorna". Och en man, den kände författaren Hall Caine, har till svar på Mr Rudyard Kiplings mot kvinnorna och deras kraf minst sagdt oförskämda "Honkötet hos arterna" skrivit en vacker, nobel dikt, "Mannens moder". De sista verserna äro som ägnade att understryka Christabel Pankhursts nästan ångestfulla vädjan till männens ädelmod, och jag tillåter mig att meddela dem i fullkomligt fri öfversättning och utan anspråk på att ens i aflägsnaste grad nå originalets kraft och skönhet.

»Alltsen Herren skapte kvinnan, gaf åt henne lif och själ,
har hon burit jordens tunga, under smärtan varit träl,
troget under alla tider, genom världens vida rymd,
har hon vårdat livets spira, har hon släkten fostrat fram.

Skall då mannen, när till like nu han korar hvarje broder,
korar narren, korar den hvars vett knappt lägsta måttet nått,
skall då mannen glömma kvinnan, som åt honom gafs till hjälp?
Nej, I herrar, öppnen porten, *utanför* står *mannens moder*»

Ellen Wester.

Från allmänheten.

Till Doktor Lydia Wahlström.

I Dagnys häfte för den 26 okt. finner jag en mening af Eder, som jag ej kan låta bli att bemöta, då den råkar i stark kollision med min egen erfarenhet angående ett ämne, som ligger mig synnerligen om hjärtat. Ni skriver om Gustav Sundbärgs bok, "Det svenska folklynnet", och i fullaste samklang med den i boken rådande uppfattningen angående norrmännen, uttalar Ni följande:

"Att förf. öppet talar om det nationalhat, som alljämt råder djupt i det danska folket gentemot svenskarna, må man icke lägga honom till last. *Obevakade ögonblick ha icke sällan äfven på de allra sista tiderna afslöjat det för naivt häpna svenskars ögon, till och med strax efter skandinaviska festtal, och en svensk student, som kommit att förirra sig in i ett sällskap af danska och norska dylika, har kanske mer än en gång dunklare eller klarare förnummit detta hemliga "samröre" mellan de andra, som kommit honom att känna vemodet och stoltheten af att tillhöra en nation i "splendid isolation" etc.*"*)

I sex år har jag nu bott här i Norge, och ej blott rest hit på besök, på turistfärder eller till sanatorier. Under denna tid har jag stått i liflig beröring med flera af de mest "representativa" studenterna vid Christiania universitet. Då jag läste upp för dem det ofvan citerade blefvo de — skall jag säga "naivt häpna", eller helt enkelt

*) Kurs. af ins.

ganska förvånade? Samvetet slog dem emellertid icke för bristande sympati gent emot de svenska studenter, som de — äiven på de allra sista tiderna — sammanträffat med vid festliga tillfällen i Sverige eller Norge. Därtill ha de allttör godt minne af de samkväm, hvilka räckt natten genom och hvilka visserligen ej gifvit någon anledning åt svensken att njuta af sin "splendid isolation". Däremot beklagade sig en af de nyss nämnda norska studenterna (som har danska relationer), djupt öfver hur litet vänligt sinnade hans kamrater i allmänhet voro gent emot — danskarna.

Trots allt som passerat, kan man ej undgå att märka släktskapen mellan svensk och norsk ungdom. Och ur denna släktskap kan en dag en ny, spontan "samröre" uppstå.

Detta är min tro.

Med största högaktning
Andrea Butenschön.

Gulleraasen, Christiania, Nov. 14. 11.

Notiser.

5,000 kr. till Fredrika-Bremer-sköterskorna. Såsom grundplåt till en fond, afsedd att bereda hvila och rekreation åt Fredrika-Bremer-förbundets sjuksköterskor, har med anledning af föreståndarinnans för sjuksköterskebyråns 50-årsdag en gifvarinna, som önskar vara okänd, skänkt 5,000 kronor.

Männens internationella förening för K. P. R. The Honorable Sir John Cockburn, K. C. M. G., f. d. premiärminister i Sydastralien, har åtagit sig ordförandeskapet i Men's International Alliance for Women's Suffrage, hvilken som bekant bildades vid den internationella rösträttskongressen i Stockholm i somras. Han är bosatt i England och har gjort sig känd som en varm anhängare af den kvinnliga rösträtten, som genomfördes i Sydastralien under hans styrelse 1892.

Föreningsmeddelanden.

Kopparbergs F. K. P. R. hade måndagen den 6 nov. anordnat ett möte med föredrag af fru Jenny Velander öfver ämnet Samhällets barnavård. Det varmhjärtade och väckande föredraget åhördes af en talrik publik.

En ny förening för kvinnans politiska rösträtt har bildats i Skee (Bohuslän) efter föredrag af fröken Signe Wollter. Föreningen, hvars styrelse och medlemmar utgöras af almogekvinnor, har anslutit sig till Landsföreningen.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade ordinarie möte den 8 nov. Ordföranden lämnade en kort redogörelse för rösträttsfrågans nuvarande läge samt för agitationen vid höstens riksdagsmannaval. Därefter höll fru Augusta Tonning föredrag öfver ämnet: Hvad nytta vi såsom politiskt röstberättigade kvinnor kunna göra samhället och staten.

Efter föredraget vidtog supé, sång och musik. Medlemmarna, som för närvarande uppgå till ett antal af 80, voro talrikt församlade.

De af centralstyrelsen föreslagna stadgeändringarna behandlades och godkändes. Till centralstyrelsemedlem omvaldes folkskollärarinnan Ebba Hultqvist och till suppleant lärarinnan Helga Jeppsson.

Insänd litteratur.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: *Skildringar ur svenska nationens lif. Landsortsbohème. Af Ludvig Nordström. — Atterboms bref till sin fästmo 1823—1826. Utgifna af Hedvig Atterbom-Svenson. — Edelweiss. Af Ida Granqvist.*

Hugo Gebers förlag, Stockholm: *Revolutionen och Napoleon. Några drag och synpunkter. Af Harald Hjærne. — Lycans tempel. Ur minnesböckerna af Jenny Engelke. — Vildjurets rike. I. Paul Is död. Af Dimitri S. Meresjkovski. Skådespel i fem akter. Bemynd. öfversättning från ryskan af E. Weer. — Proletariatet. Af Werner Sombart. Bemynd. öfversättning af Waldemar Langlet.*

Folkskolans Barntidnings förlag (Stina Quint), Stockholm: *Julklappen 1911. Nittonde årgången. — Guldslottet, Barnens julbok. Trettonde årgången. — Lilleputt, Barnens lilla julbok. Nionde årgången. — Rosengull, tillägghäfte till Lilleputt. Fjärde årgången. — Tummetott, tillägghäfte till Guldslottet. Första årgången. — Trisse, Barnens lilla julklapp. Femte årgången. — Röda korset. En bok tillägnad Sveriges barn af Röda Korsets Kvinnoförening. Tillägghäfte till Julklappen 1911.*

"Ninon"

Damhandske

af

glacéläder.

Alla färger.

Kr. 1: 95.

"Lady"

Damhandske

af

glacéläder

med uppstickade sömmar.

Alla färger.

Kr. 2: 50.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN — REGERINGSGATAN.

Pälsateljén (inneh. Albert Stridsberg)

Mästersamuelsgatan 37, 1 tr.,
hörnet af Malmskillnadsgatan.

Välsorterad lager af *Pälsvaror*.

Moderniseringar och reparationer billigt och omsorgsfullt.

Allm. tel. 115 85.

Rikstel. Norrm. 241.

BRODERIAFFÄR

Schweizerbrodyr, Spetsar, Väfnader, Knyplade spetsar passande till Jularbeten. Billiga priser! Rikhaltigt lager. Profver till landsorten franco.

Celia Lutteman

Saltmätareg. 3 B. n. b. h.

Allm. Tel. Br. 42 73 - - öppet 10—7.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädpris är kr. 4:50 för $\frac{1}{2}$, 2:50 för $\frac{1}{4}$, och 1:25 för $\frac{1}{8}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af **STINA QUINT**
utkommer 1911 i sin tjugonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka,
36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af
alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris
för helt år Kronor 1:65, halft år 90 öre.

**ANNONSERA I
DAGNY.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i
Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

I STOCKHOLM ÖNSKAR 29-årig lärarinna under ferierna 12 dec.—12 febr. plats såsom hjälp i familj. Vidare fru Jansson, Box 285, Stockholm. Allm. 5807 mellan 9 f. m.—7 e. m.

LANDTBROKAREDOTTER, som genomgått folkhög- och husmodersskola, söker plats i familj, helst på landet som husmoders hjälp. Van att sköta barn. Svar till "Alfa", Mellerud.

SMÅSKOLLÄRARINNA önskar under ferier 12 dec.—5 febr. plats i familj att hjälpa till med husliga sysslor. Äfven villig läsa med barn, om så önskas. Svar till "J.", Stallarholmen p. r.

Husföreståndarinneplats

sökes nu genast el. på nyåret till bättre hem där husmor saknas af ordentlig bättre flicka, väl kunnig i matlagning och allt som hör till ett hems skötande. Innehaft dylik plats förut. Bästa bet. o. rek. finnas. Svar till "November 1911", Sundsvall p. r.

19-ÅRIG, FRISK, BARNKÄR flicka med elementarbildning, önskar plats i god familj som barnfröken eller husmoders hjälp. Svar till "Familjemedlem", Postkontoret, Vasagatan, Göteborg p. r.

En anspråkslös, bättre,

ordentlig flicka från landet önskar plats i god familj den 1 dec. att hjälpa till med inomhus förekommande göromål. Någon lön samt ett godt bemötande önskas. Svar till "Familjemedlem 18 år", Svenska Dagbladets Exp., Stockholm.

Skånska.

Bättre, enkel flicka önskar plats i familj att vara husmoder behjälplig med att sköta hemmet eller också hos ensam dam. Svar märkt "Pålitlig 28", Gumælii Annonssbyrå, Malmö.

ENKEL, BILDAD, HUSHÅLLS-
vagn flicka önskar plats som husföreståndarinna eller som husmoders hjälp och sällskap. Är fullständigt van vid ett hems skötande, handarbete m. m. Familjemedlem. Tacksam för svar till "Ordningssinne" Gumælii Annonssb., Malmö.

Enkel, huslig flicka

önskar plats i mindre familj eller hos ungherre att förestå hemmet. Goda betyg från hushållsskola samt föregående platser. Svar till "Hushåll, hösten 1911", Sv. Telegramb., Örebro.

Lärlarinna

önskar under ferierna 1 jan.—1 mars plats i familj att läsa med mindre barn. Någon lön önskas. Svar emotses tacksamt till »Lärlarinna 22», Arneberga.

En ung norrländska

önskar att när som helst komma i en bättre familj att mot fritt vivre gå frun tillhanda och där tillfälle gifves att taga musiklektioner. Något kunnig i pianospelning förut. Svar emotses tacksamt så fort som möjligt till »Norrländska 19 år», adress Erikslund (Medelpad).

UNG FLICKA af god familj som genomgått väf- och hushållsskola, önskar komma i treflig familj. Fritt vivre! Familjemedlem. Svar till "Skånska 19 år", G. Köpinge.

Barnsköterska,

examinerad, önskar plats. Flerårig praktik. Goda rekommendationer. Lön 30 kr. i mån. Tacksam för svar till »24 år», Kungsäter.

Enkel flicka

med 6 års kontorsvana önskar plats på kontor eller i affär. Svar märkt "Små anspråk", Gumælii Annonssbyrå, Malmö.

Bildad flicka

med 1-årig kurs i sjukvård och som äfven vikarierat som brukssköterska önskar snarast under vinterm., i väntan på vidare utbildning, anställning, helst privatvård. Goda rek. Svar märkt "Sjukvård", Linköping p. r.

24-årig, enkel, bättre flicka

söker plats såsom hushållsfröken. Betyger finnas. Svar märkt »December», Postkontoret Vasagatan p. r., Göteborg.

22-årig flicka

som genomgått fackskolans i Uppsala husmoderskurs önskar plats i liten bättre familj nu genast. Svar till "Någon lön", Nya Tidningskontoret, Uppsala.

Vegetarianer!

26 års flicka, något kunnig i vegetarisk matlagning, söker plats (helst i familj) den 1 dec. Svar till "A. J.", Pensionatet, Drottningg. 94, Sthlm.

UNG musikalisk flicka af god familj önskar anställning som hjälp och sällskap, guvernant eller dyl. i fin familj, helst i Stockholm eller större landsortsstad. Har genomgått 8-klassigt elementarläroverk, hushållsskola, väfkurs m. m. Svar till "Leonore", jönköping p. r.

Ung flicka

som genomgått fackskolan önskar plats i slutet af nov. eller början af dec. som hushållsfröken. Fina betyg. Någon lön önskas. Svar till "A. 22", Gäfle p. r.

SOM verklig hjälp önskar ung flicka plats i bättre familj. Är villig att med verkligt intresse deltaga i allehanda göromål inom hemmet. Kan, om så önskas, biträda med skrifning. Svar till »Villig och intresserad», Mariestad p. r.

25-ÅRIG småskollärarinna önskar plats under ferierna, dec., jan. och febr., att läsa med nybörjare samt hjälpa till med alla i ett hus förekommande göromål. Är kunnig i handarbeten, klädsömnad och strykning. Svar till »Lärarinna 1911», Lidköping p. r.

EN frisk, tysktalande norrländska, intresserad af allt hvad som hör till ett hems skötande, önskar plats i god familj. Svar till »19 år», Landa.

BILDAD, musikalisk, gladlynt flicka önskar plats i fam. eller hos ensam dam nu eller på nyåret som hjälp och sällskap. Något van vid sjukvård och skrifgöromål. Svar till »25 år, musikalisk», Örebrohus, p. r.

LÄRARINNA önskar komma i godt hem på landet (helst i norra eller mellersta Sverige) för att deltaga i lättare sysslor mot liten lön. Svar emotes till »Familjemedlem», Rösänga p. r.

Ung, gladlynt lärarinna med lust och fallenhet för husliga sysslor önskar under julferierna 10 dec.—1 febr. plats, mot fritt vivre, i god familj, att deltaga i alla inom hus förekommande göromål. Svar till »Jultrefnad», Sv. Dagbladets exp., f. v. b.

I engelsktalande familj antingen i Sverige eller utlandet önskar bildad flicka plats. Villig deltaga i husliga sysslor och lättare skrifgöromål. Svar till »På nyåret», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ex. Sjukgymnast

med bästa rekom. önskar genast plats i familj. Villig vara behjälplig med allehanda göromål, äfven undervisa nybörjare i musik. Svar till »Sjukgymnast», Sv. Dagbladets Exp., Stockholm, f. v. b.

Ung svensk flicka

från bättre hem önskar plats i Stockholm att gå frun tillhanda. Kunnig i enklare matlagning och husgöromål samt att ge barnen undervisning i musik. Någon lön önskvärd. Svar till »19 Jahre, Berlin W. 30, Postlagernd».

LEDIGA PLATSER.

Två ordinarie folkskol-lärarinneplatser

med tjänstgöring den ena i Stenhamre, den andra i Hybo, äro lediga att sökas hos skolrådet i Ljusdal senast den 28 november. Lön enligt lag.

Lärarinnebefattningen

vid Åstorps 5-klassiga samskola med undervisningsskyldighet i Kristendom, Historia samt Svenska, i skolans lägre klasser, förklaras härmed ledig. Lön 800 kr. pr läsår, samt rum med värme.

Ansökningar ställda till skolans styrelse torde före den 1:sta dec. insändas till skolans rektor.

För inträdessökande till Seminarier för skolköks- eller landthushållslärarinnor

gifves vid Gestriklands Folkhögskola 1 dec.—15 maj en praktisk förberedande kurs för bildade flickor i hushåll (landthushåll), tillfälle till undervisning i landbruksämnen, mjölkning, smådjurskötsel etc., undervisningsöfningar. Pris 45 kr. pr mån. i ett för allt. Referenser: Fröken Ida Norrby, Uppsala, Fröken Ingeborg Wallin, Stockholm. Närmare upplysningar och anmälningar till Fru Mia Ekelöf, Storvik.

Skicklig lärarinna,

frisk, snäll och stadgad får 1 febr. plats i stilla prästgård att undervisa åttaårig gosse och något hjälpa husmodern. Svar med betygsafschrift samt uppgift om anspråk, ålder m. m. till kyrkoherde W. Bergstrand, Långared.

Hushållerska,

bildad, allvarlig och musikalisk, fullt kunnig i alla inom ett hem förekommande göromål erhåller förmånlig plats innevarande höst, om betyg och fotografi jämte uppgift om ålder och lönepretentioner insändas till »Tjänsteman L. F.», Svenska Dagbladets Expedition, Stockholm. f. v. b.

Kvinnlig korrespondent,

fullt hemmastadd i engelska och tyska språken, stenografi och maskinskrifning samt äfven med vana uti öfriga kontorsgöromål erhåller plats genast vid bruk i Dalarna. Anmälan jämte betygsafschriften torde insändas till »Korrespondent 1911» under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

LÄRARINNA, enkel och anspråkslös, musikalisk och hälst något undervisningsvan önskas i ett stilla prästhem på landet, för 10-årig dotter. Svar med betyg och lönepr. till Fru M. Ahlén, Nossebro.

För en Slöjdlärarinna,

kunnig företrädesvis i väfnad, enkla klädningssömnad och knyppling, finnes plats vid skolan för sinnesslöa å Löf, 3 kvarts timmes väg från Strängnäs. Lönen är 400 kr. pr år samt fritt vivre. Platsen skall tillträdas den 2 januari 1912. Ansökningar, ställda till styrelsen för sinnesslöanstalten, skola vara insända före den 10 december och adresseras till föreståndarinnan för skolan Löf, Malmby.

Kontorsplats för dam.

Ung dam kunnig i svensk och engelsk korrespondens samt i maskinskrifning och stenografi, erhåller kontorsplats från den 1 dec. Egenhändigt svar till »Typist», Allmänna Tidningkontoret, Gustaf Adolfs torg, Stockholm.

Öfversköterske- och Föreståndarinnebefattningen

vid J. Selggrens sanatorium för bröstsjuka i Gäfle (45 pl.), är ledig att tillträdas den 1 januari 1911.

Förmåner: 700 kr. och allt fritt. Ansökningar torde insändas till Hälsovårdsnämnden i Gäfle före den 5 dec. 1911.

Tvättförestånderska.

Plats såsom tvättförestånderska vid Lunds hospital och asyl blir ledig den 1 januari 1912. Löneförmåner: 500 kr. jämte fria naturaförmåner. Sökandens ålder bör vara mellan 25 och 30 år, hon bör vara frisk och stark, praktisk och duglig, med förmåga att leda arbetena, hon bör vara fullt hemmastadd äfven i skrifning och räkning. Af sökanden skriven ansökan jämte betyg, som kunna tjäna att visa sökandens kompetens, insändas till **Hospitalskontoret, Lund**, där vidare upplysningar meddelas. Lund i oktober 1911.

L. B. 16453.

GYNNA ALLTID DAGNYS

ANNONSÖRER!

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

Fredrika-Bremer-

Förbundets Byrå,

54 Drottninggatan.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

DEPOSITIONSRÄKNING

5 %

SPARKASSERÄKNING

4 1/2 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Sprid Dagny!

Wiréns utsökta **PARFYMER**, eleganta damers förtjusning.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Gynna Dagnys annonsörer!

Af MAURICE MAETERLINCK,
den nyvordne Nobelpristagaren i litteratur,

finnas följande arbeten utgifna å vårt förlag:

Den underbara trädgården ...	2:—
Blommornas intelligens	2: 25
Den ringes rikedomar.....	1: 75
Visheten och ödet	2: 25
Fågel Blå.....	2:—

Inom kort utkommer **Det begrafna templet.**

A.-B. HIERTAS BOKFÖRLAG.

På Lars Höckerbergs förlag:

**En Paris-student-
skas dagbok**

af Jane Pannier med förord af Dr.
N. G. W. LAGERSTEDT. — Pris
1 Krona.

HANNA HEDSTRÖMS

Räntillverkning, 72 Stora Badstugatan,
Stockholm. Allm. Tel. 201 52.

DAGNY,
KVINNORNAS BÄSTA
PLATSANNONSTIDNING

Pälsvaruaffären

77 Drottninggatan 77
A.T. 264 29. Anders Andersson.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Sprid DAGNY!

Sju präktiga äfventyrsböcker för barn o. ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 352 sidor med 47 illustrationer af Karl Aspellin. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af Hugo Gyllander. 259 sidor. Med 45 illustrationer af Ingeborg Uddén. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af Harald Östenson. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 312 sidor, 44 illustrationer af Brita Ellström. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af Marie Louise Charles G. Gordons lff och stordåd, ise Gagner. 304 sidor, 33 illustrationer af Edv. Berggren. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Nybyggarna i Kanada. Berättelse för barn och ungdom. Bearbetning efter Kapten Marryat af Anna Gustafsson. 296 sidor. 39 illustr. af Nils Larsson. Kartonnerad. Pris 75 öre.

I Guldslottets Rosengårdar. Sagor och berättelser af Harald Östenson. 151 sid., 39-ill. Kartonnerad. Pris 75 öre
Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Rodenstamska Skolan, Hudiksvall.

Husmoderskurs: konservering, matlagning, bakning, kläd- och llnesöm, väfnad (enkel och konstväfnad), läderplastik m. m. samt **Slöjdläroinnekurs** börja den 20 januari. **Skolköksläroinnekurs** börjar den 20 augusti. Prospekt på begäran.

Prenumerera på DAGNY!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

En veteran i kampen för höjandet af kvinnans bildning.
Af Dagmar Josefson-Bäckström.

Professor C. A. Reuterskiölds utredning. Af Gulli Petrini,
f. Rossander.

Marika Stjernstedt: Landshöfdingens dotter. Rec. af Sigrid
Elmblad.

Om —! Af Viola Björk.

Till Förlikningsbillens historia. Af Ellen Wester.

Från allmänheten. Till Doktor Lydia Wahlström. Af Andrea
Butenschön.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Insänd litteratur.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**